

Ascensió i fum

Qui desembarque a l'illa de San Giorgio Maggiore abans de final de novembre, amb la intenció de visitar l'església del mateix nom, es pot endur –o ja s'ha endut, des del primer de juny– una sorpresa poc agradable. Sobretot si és persona de seny, de natural contemplatiu, i amb un respecte sòlid per la història de l'art. A l'illa de San Giorgio desembarca poca gent, i els qui ho fan solen ser d'aquells viatgers que passegen amb calma i llegeixen en cada estació la guia grossa que porten sota el braç, gent il·lustrada. La sorpresa, per tant, deu haver estat ben grossa, especialment si no es tractava d'aquells que mantenen una submissió incondicional davant de tot allò que, amb raó o sense, en solem dir *art contemporani*, prescindint dels sentits imprecisos i elàstics de la paraula *art*. Segons la qual imprecisió i elasticitat infinita és una obra d'art (vull dir d'art plàstica) qualsevol cosa, objecte, projecte, *instal·lació*, fum de palla, pedra, paper, ratlla, roba, figura, no figura, etcètera, que el seu autor proclame com a tal, i que siga exhibida, exposada, comentada, comprada o finançada sota aquest concepte. Ja sé que dir això no és ni modern, ni encara menys contemporani, però deu ser que la visita a San Giorgio m'ha deixat, en aquest camp, una irritació superior a l'habitual, que ja és notable. La petitíssima illa veneciana, enfront mateix de San Marco, és tota sencera ocupada per l'antiga abadia benedictina i per la meravella absoluta de l'església que dissenyà Andrea Palladio a final del segle XVI. Palladio va omplir la República Sereníssima amb aquelles vil·les rurals aristocràtiques, aquells palaus urbans i aquelles esglésies que són la mostra més rigorosament perfecta de l'arquitectura del Renaixement portada als límits possibles de la raó clàssica. Això durarà per sempre, això no es toca, i San Giorgio Maggiore és simplement intocable i perfecta. És l'equilibri en repòs, les proporcions més reeixides i més belles, l'emoció dels equilibris més profunds. I, després de la majestuositat harmònica de la façana, és la serenitat dels espais interiors, aquella sensació que rep qui la contempla, com d'alguna cosa que, increïblement, és alhora solidíssima i etèria, que flota en l'exactitud absoluta de l'eternitat i té el seu lloc, etern tam-

Joan Francesc Mira

bé, en aquesta terra. A l'altra banda del canal, el formiguer permanent de turistes omple la plaça famosa. A aquesta banda, els poquíssims visitants saben perfectament què busquen, i què esperen trobar.

Llavors, allò que troben només d'entrar a l'església no és el silenci compacte que esperaven, no és la serenitat d'aquests espais en gris i blanc sota la llum freda de la cúpula, sinó un soroll constant, un brrruuummm de maquinària en marxa, i al centre exacte del temple una columneta imprecisa de fum o de vapor. Jo reconec la meua ignorància en matèria d'art contemporani, reconec que el senyor Anish Kapoor, escultor britànic nascut a Bombai, és un artista important, autor d'obres famoses arreu del món, amb premis de tota mena, crítiques excel·lents, i tot això i allò. Ací, doncs, sota la cúpula de San Giorgio Maggiore, ha instal·lat una columna de fum que, sota el nom d'*Ascensió*, pretén evocar això mateix, l'elevació cap a les altures, no sé si de l'esperit humà o de què, a la manera (explícita en fullets i papers sobre l'obra) d'aquells tornados o mànegues de tempesta. L'obra és un *evento collaterale* de la Biennial de Venècia, pagada, òbviament, amb diners d'una fundació. En conseqüència, el visitant ingenu, en entrar a San Giorgio Maggiore, sent la remor permanent i molesta, no sap d'on ve, i descobreix quatre pilars altíssims farcits de ventiladors en marxa. Al centre hi ha un tambor del qual va eixint una columneta prima de fum que emet una olor o pudor de perfum barat que s'aferra amb un gust aspre a la gola. El fum, aquesta és la idea, va ascendint cap al cel, o siga cap a la cúpula, girant per efecte dels ventiladors, i absorbit o atret per una enorme canonada d'alumini amb un embut. El fum de l'ascensió rarament ascendeix sinó que, no sé per quins corrents imprevisibles o per quina venjança subtil de Palladio, s'esclafa penosament, cau cap a terra, i arriba als ulls i al nas de qui contempla de prop tanta meravella. A mi, en tot cas, l'*Ascensió* em va fer malbé la visita, em va destrossar l'emoció de l'espai perfecte, la serenitat dels silencis antics. O deu ser que l'antic sóc jo mateix, però vaig trobar que allò, més que una idea infantil i frustrada, era sobretot un abús intolerable. Com en tants altres casos i llocs que no diré.

“Llavors, allò que troben només d'entrar a l'església no és el silenci compacte que esperaven, no és la serenitat d'aquests espais en gris i blanc sota la llum freda de la cúpula, sinó un soroll constant, un brrruuummm de maquinària en marxa, i al centre exacte del temple una columneta imprecisa de fum o de vapor”